

De Snoek een jaar rond

Verslag van een kleine studie door Margreet Kokshoorn
IVN Natuurgidsenopleiding 2023-2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Leeswijzer	4
1 Inleiding	5
2 Het gebied	6
2.1 Geschiedenis	6
2.1.1 Vervening en bovenlanden	6
2.1.2 Ruilverkaveling	6
2.1.3 Meer natuur	7
2.1.4 Stichting De Bovenlanden	8
2.2 Kenmerken	9
2.2.1 Omgeving.....	9
2.2.2 Landschapslijn	9
2.2.3 In het gebied	10
2.2.4 Bomen en struiken.....	10
2.2.5 Grassen.....	11
3 Beheer	12
3.1.1 Natuurbeheer draait om variatie.....	12
3.1.2 Ziektes	13
3.1.3 Ongewenst gebruik.....	14
4 Het jaar rond	15
4.1 April	16
4.2 Mei	18
4.3 Juni	20
4.4 Juli	22
4.5 Augustus	24
4.6 September	26
4.7 Oktober	28
4.8 November.....	30
4.9 December	32
4.10 Januari	34
4.11 Februari.....	36
4.12 Maart	38
5 Tot slot	40

Voorwoord

Dit is mijn verslag van een jaar onderzoek naar natuurterrein De Snoek. Dat onderzoek deed ik in het kader van de natuurgidsenopleiding van het IVN. Ik schreef het met veel plezier als onderdeel van de opleiding voor het opleidingsteam, mijn mentor, mijn medecursisten en natuurlijk voor mijzelf.

Naast de vele boeiende cursusavonden en excursies heeft dit onderzoek mij veel geleerd over de natuur. Meer herkenning van planten en vogelgeluiden, de werking van het ecosysteem en de (positieve) gevolgen van beheer. En heeft me vooral leren kijken en luisteren. Stilstaan bij het moment en de dingen die je waarneemt. Ook al is het niet altijd te benoemen of determineren. Ik vind het een ongelooflijke verrijking!

Tijdens mijn onderzoek heb ik mij vooral gericht op de aanwezige flora (naast de ontstaansgeschiedenis). Bij de fauna heb ik mij beperkt tot vogelgeluiden, omdat kijken naar vogels fysiek niet voor mij is weggelegd. Daarnaast heb ik af en toe een insect bestudeerd. Dat vertaalt zich ook in dit verslag: vooral veel foto's van planten, struiken, bomen en grassen, maar ook foto's van andere dingen die ik heb gezien of gehoord.

Ik koos De Snoek als onderzoeksterrein omdat ik er vaak doorheen of langs loop tijdens wandelingen. Meestal zonder gericht te kijken en luisteren. Lopen was het hoofddoel, maar dat is nu 'bestuderen' geworden. Mooie bijkomstigheid is de ligging, zo'n 3,5 kilometer wandelen of fietsen van mijn huis. Koffie en een koekje mee voor een extra aangenaam verblijf.

Ook met Tinok van Hattum heb ik regelmatig op mijn landje rondgestruind en dronken we samen koffie en thee. We bespraken dan De Snoek maar ook andere dingen die ons bezig hielden. Ik wil Tinok heel hartelijk bedanken voor haar ondersteuning én gezelligheid.

Jan van der Meij van Stichting De Bovenlanden wil ik heel hartelijk bedanken voor alle kennis die hij met mij deelde en de wandelingen met toelichting over De Snoek. En natuurlijk voor de koffie die daarbij geschonken werd.

En uiteraard dank aan Gertie, Wim, Barbara, Jeanette en Hans. Met hun ongelooflijke inzet en gedegen voorbereiding was de opleiding een feestje. Ik heb er van genoten!

Margreet Kokshoorn

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft een korte introductie van het gebied. Hoofdstuk 2 vertelt over De Snoek in zijn algemeenheid: de geschiedenis, omgeving, inrichting en een aantal specifieke kenmerken. Hoofdstuk 3 beschrijft het beheer, hoofdstuk 4 is een dagboekverslag het jaar rond. Hoofdstuk 5 is een korte Tot slot.

I Inleiding

De Snoek is een natuurgebied aan de Amstelkade in Wilnis. Het terrein is opengesteld voor wandelaars (met aangeliijnde hond) en biedt een rustplek voor fietsers. Het totale terrein is circa 45 x 200 meter.

De Snoek is eigendom van Stichting De Bovenlanden. Deze stichting beschermt en beheert het veenweidelandschap door karakteristieke landschapselementen aan te kopen of via pacht in beheer te krijgen.

Snoek

Sinds 2016 heeft Stichting De Bovenlanden dit terrein in eigendom. De stichting wil het natuurgebied behouden en het gebied openstellen voor wandelaars en fietsers.

Stichting De Bovenlanden heeft als doel:

- het veenweidelandschap beschermen, met daarbij de karakteristieke landschapselementen;
- de stichting bewust maken van de waarde van dit landschap.

De stichting is een initiatief van de verenigingvereniging 'Wilnis en Oudeveen' en de lokale ondernemersvereniging 'Oudeveen en Wilnis'. Medeopstellers en stichters helpen ons dit gebied te onderhouden.

Voor een gering bedrag wilt u doneren? E-mail naar info@debovenlanden.nl

De Bovenlanden wordt financieel ondersteund door de provincie Noord-Holland, de gemeente Wilnis en de lokale ondernemersvereniging 'Oudeveen en Wilnis'. Het terrein is opgedragen aan John Grootenboer, in 1980 medeoprichter van de vereniging 'Oudeveen en Wilnis' van Stichting De Bovenlanden.

2 Het gebied

2.1 Geschiedenis

2.1.1 Vervening en bovenlanden

De Snoek ligt in het veenweidegebied. Een gebied met een lange geschiedenis van ontwatering, vervening en droogmakerij. Oorspronkelijk was de regio één grote veenbult. Door afwatering en ontginning werd het gebied bewoonbaar. In de 19e eeuw volgde de vervening, in het gebied ontstonden grote waterplassen en verveende gebiedjes met legakkers. Aan het eind van de 19e en begin van de 20e eeuw werden de plassen weer drooggemalen ten behoeve van de landbouw. Op onderstaande historische kaartjes is De Snoek met een groene cirkel aangegeven.

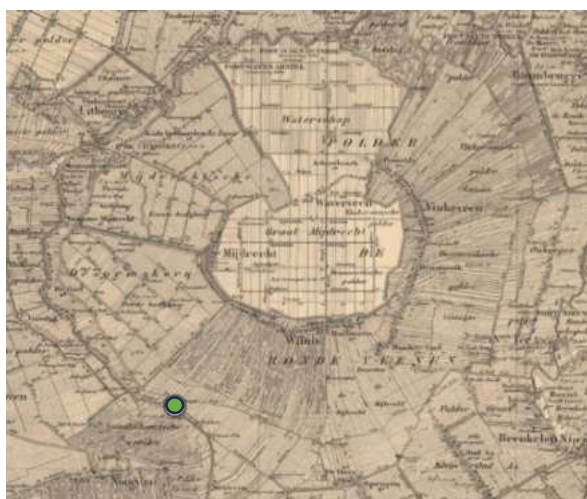
De Snoek zelf is niet verveend, de reden daarvoor is dat het veen van onvoldoende kwaliteit was om er turf van te maken door de aanwezigheid van rivierzand uit de Kromme Mijdrecht. De niet verveende gronden worden de bovenlanden genoemd.

1800

1850

1900

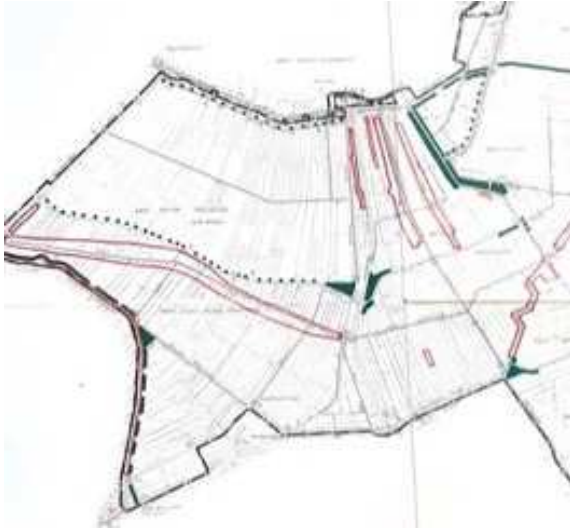

1950

2.1.2 Ruilverkaveling

In de periode 1960-1989 vond in het oosten en zuiden van de gemeente De Ronde Venen (toen Wilnis) de ruilverkaveling Oukoop-Kortrijk plaats. Hieraan ten grondslag lag het Rapport voor de ruilverkaveling Oukoop-Kortrijk (1966). De ruilverkaveling was nodig om de

slechte omstandigheden voor de landbouw te verbeteren. Bijna alle boeren waren vaarboer, omdat vervoer over land nauwelijks mogelijk was. Bij de ruilverkaveling zijn nieuwe wegen aangelegd, zoals de Korenmolenweg en de Gagelweg. Boeren werden verplaatst naar nieuwe, moderne boerderijen. Een onderdeel van het ruilverkavelingsplan was een landschapsplan. Hierin was veel aandacht voor recreatie, iets bijzonders in die tijd.

Uit het rapport¹: “Het West-Utrechtse poldergebied wordt door zijn rust en fraaie waterrijke landschap in toenemende mate bezocht door bewoners uit de dichtbevolkte centra van de Randstad Holland.....Het is mitsdien noodzakelijk in het onderhavige plan van voorzieningen rekening te houden met de dubbele functie van een groot aantal landbouwwegen”.

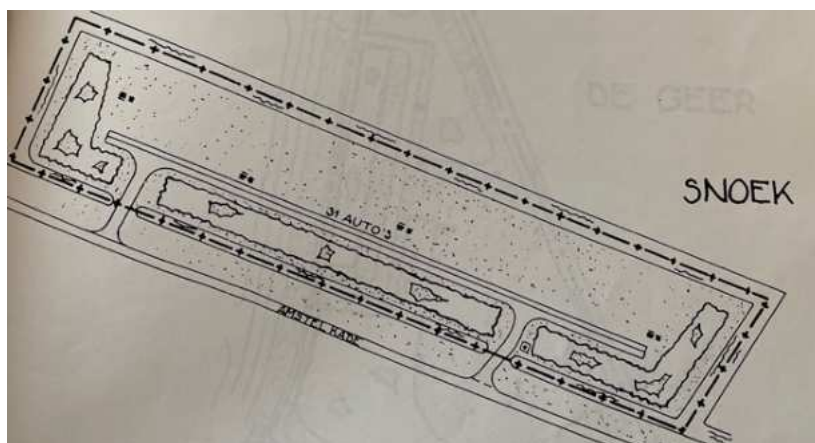
En even verderop: “De nadruk wordt gelegd op het toerrijden, ten behoeve waarvan op een dertiental plaatsen langs de hoofdroutes gelegenheden tot parkeren en zitten aan breed water zijn ontworpen”. Eén van de genoemde

dertien plaatsen werd De Snoek. Op deze uitsnede van de kaart is het gebied links op de kaart aangegeven als donkergroen driehoekje.

2.1.3 Meer natuur

Het beheer van aangelegde recreatieterreintjes werd overgedragen aan Recreatieschap Noordwest-Utrecht. In 1992 doet Stichting De Bovenlanden een voorstel aan het schap voor de toekomst van de recreatieterreintjes². Daarin wordt voorgesteld De Snoek meer natuurlijk in te richten en het aantal parkeerplaatsen drastisch te verminderen.

Uit het voorstel: “Het terrein is wat te grootschalig opgezet; het is er niet “gezellig”. Ook de doorgaande (auto) route lijkt overbodig. Het terrein is door z’n grootte geschikt om zowel rekreatie als natuurbouw toe te laten. De “gebouwde natuur” kan dan ook een educatieve waarde hebben”.

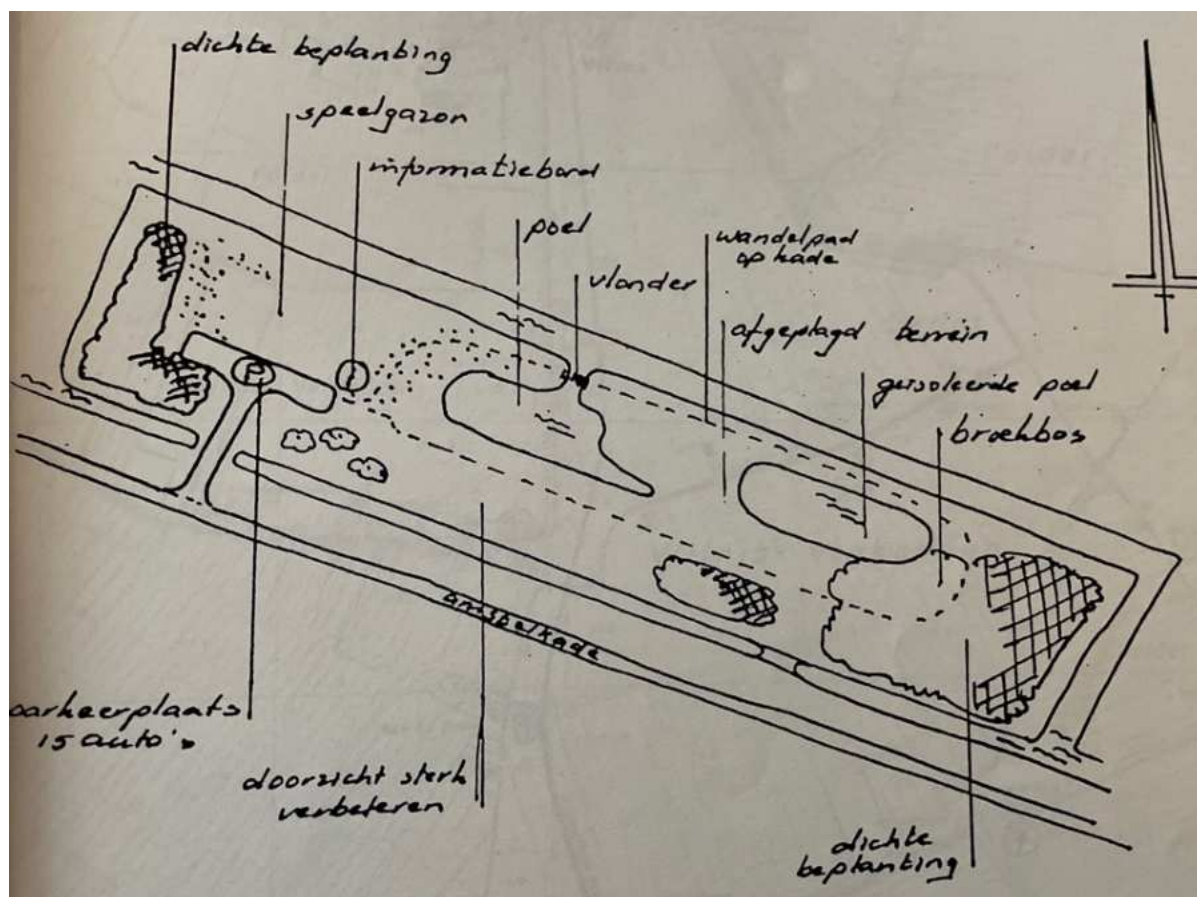

¹ Rapport voor de ruilverkaveling Oukoop-Kortrijk, Centraal Cultuurhistorische Commissie, 1966

² Pleisterplaatsen en Stapstenen, een rapport over de toekomst van de recreatieterreintjes van Recreatieschap Noord-West Utrecht, Stichting De Bovenlanden, juni 1992

Hieronder het voorstel van Stichting De Bovenlanden dat begin jaren '90 is uitgevoerd.

2.1.4 Stichting De Bovenlanden

In 2016 heeft Stichting De Bovenlanden het gebied gekocht met giften van donateurs. Vervolgens is de inrichting aangepast aan de natuurdoelen van de stichting: er zijn inheemse bomen en struiken aangeplant en het terrein werd afgesloten voor auto's. Voor de Bethlehemroute werd een bruggetje aangelegd zodat wandelaars over het terrein hun wandeling kunnen vervolgen en van de mooie natuur kunnen genieten.

2.2 Kenmerken

2.2.1 Omgeving

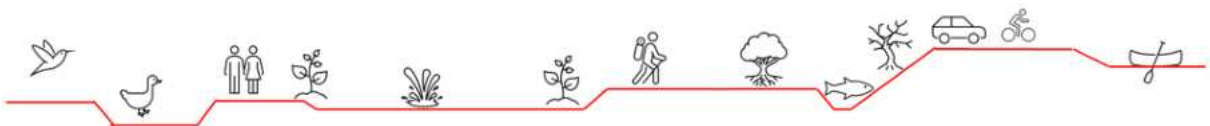
De Snoek ligt in de polder Groot Wilnis Vinkeveen op het bovenland langs veenrivier de Kromme Mijdrecht. Aan de westzijde staat een woonhuis. Aan de oostzijde ligt Hoeve Bethlehem, een camping met horeca die tevens een werkvoorziening is voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Het gebiedje heeft door zijn natuurlijke inrichting met bomen een andere uitstraling dan het weidelandschap er omheen. Een gevolg van de keuze in de jaren '60 om van dit 'overgebleven' stukje landbouwgrond een recreatiegebiedje te maken.

Aan de noordzijde liggen weilanden van Staatsbosbeheer die belangrijke broed- en pleisterplaatsen bieden aan vele weidevogels.

Dat biedt vanaf de Snoek vaak een prachtig schouwspel met een 'oorverdovend' lawaai van onder meer grutto, tureluur, Kievit en fazant.

2.2.2 Landschapslijn

2.2.3 In het gebied

Rond het hele gebied liggen watergangen, een bruggetje en een dam maken het gebied toegankelijk. Om te voorkomen dat auto's het gebied op rijden ligt op de dam een afsluitpaal.

In het gebied liggen twee poelen, één daarvan staat in verbinding met de watergangen van het naastgelegen weiland. Er is een duidelijk verschil in begroeiing langs beide oevers. De poel met verbinding heeft vooral riet langs de oever als gevolg van het voedselrijke water uit de polder. Bij de andere poel, gevoed door regenwater, is de variatie enorm, getuige de afbeelding op de voorzijde. Rond de grootste poel ligt een graspad waar overheen gewandeld kan worden. Een dikke boomstam dient als bankje. Van snoeiafval zijn houtrillen gemaakt die bescherming bieden aan vele diersoorten.

De bodem is zeer voedselrijk. Dat heeft tot gevolg dat er veel bramen en brandnetels groeien. Ook mollen gedijen er goed want er zijn regenwormen in overvloed. Het beheer dat wordt toegepast moet leiden tot meer soortenrijkdom, de eerste resultaten daarvan zijn al goed zichtbaar. De poelruit en kale jonker zijn nieuwelingen en er zijn zelfs al sporen van de otter ontdekt.

2.2.4 Bomen en struiken

Er staan geen hele hoge bomen op De Snoek. Dit is om de weidevogels beter te beschermen tegen roofvogels die zich graag in hoge bomen ophouden. Op De Snoek vinden we de volgende struiken: meidoorn, sleedoorn, vuilboom (sporkenhout), Gelderse roos, hazelaar, braam en vlier.

Bomen zijn er ook in verschillende soorten: zwarte els, es, eik, wilg, veldiep, lijsterbes, en veldesdoorn.

2.2.5 Grassen

Het maaibeheer maakt dat het gebied in het voorjaar en een deel van de zomer één wuivend grasveld is.

Engels raai gras

Firingras

Gestreepte witbol

Glanshaver

Grote vossenstaart

Ijle dravik

Krobaar

Liesgras

Ruw beemdgras

Veldbeemdgras

Struisgras

Zachte dravik

3 Beheer

3.1.1 Natuurbeheer draait om variatie

Het beheer van het gebied is gericht op het verkrijgen van zoveel mogelijk variatie om daarmee de biodiversiteit te vergroten. Dat gebeurt door aanplant of juist weghalen van begroeiing op basis van kennis en ervaring van de stichting. Verarmen van de grond door maaisel af te voeren is een belangrijk onderdeel van het beheer. Het beheer gebeurt door vrijwilligers en dankzij financiële steun van sponsors en donateurs door professionele bedrijven. Het smalle graspad wordt eens in de vier weken gemaaid door een medewerker van Hoeve Bethlehem. De oevers worden twee maal per jaar gemaaid door een professioneel bedrijf.

Een biologische boer uit de buurt maait een paar keer jaar het overige gras en neemt het maaisel mee voor de koeien in de potstal. Na het maaien blijft het gras nog een paar dagen liggen zodat insecten en andere beestjes een veilig heenkomen kunnen zoeken. Daarna wordt er gehooïd: deels machinaal en deels handmatig door vrijwilligers.

De essen worden regelmatig gedund om ondergroei van meidoorn en sleedoorn te bevorderen. Tijdens knotdagen met vrijwilligers krijgen diverse bomen een snoeibeurt, waaronder de knotwilgen en veldiepen.

3.1.2 Ziektes

Helaas waren in 2023 ook beheermaatregelen nodig tegen ziektes. Om de zeer 'besmettelijke' iepziekte te bestrijden zijn diverse iepen afgezaagd. Iepziekte is een schimmel die maakt dat dat houtvaten verstopt raken, waardoor de boom langzaam afsterft. De schimmel wordt verspreid door de iepenspintkever.

En bij de markantste es sloeg de agressieve essentaksterfte toe. Ook deze ziekte wordt veroorzaakt door een schimmel. De schimmel groeit via de bladsteel de twijgen in waar ook de bast en het cambium worden aangetast. Dit leidt tot verstoring van de sapstroom waardoor takken afsterven. Dat leidt uiteindelijk tot de dood van de hele boom. Echter, afgestorven takken kunnen makkelijk afbreken en daarmee een gevaar vormen. Om die reden is de prachtige es in het najaar omgezaagd.

3.1.3 Ongewenst gebruik

De Snoek is opengesteld voor publiek om erover heen te kunnen wandelen en van dit mooie gebiedje te genieten. Helaas leidde dat steeds vaker tot ongewenst gebruik. Paarden, fietsen en zelfs een quad werden in het terrein gesignaleerd. Veelal wordt de hond losgelaten en bij tijd en wijle wordt het terrein gebruikt als openbaar toilet.

De Bovenlanden heeft een aantal maatregelen genomen om duidelijker te maken dat De Snoek een natuurgebied is en geen recreatieterrein waar alles kan. In mei 2023 is:

- de doorloop versmald;
- de fietsenstalling naar de buitenzijde verplaatst;
- het graspad versmald en wordt minder gemaaid;
- de bebording aangepast om duidelijker aan te geven wat er mag.

De maatregelen hebben gelukkig geleid tot minder ongewenst gebruik.

4 Het jaar rond

Een heel jaar ben ik meerdere malen per maand op bezoek geweest bij De Snoek. Ervaren wat ik zag en hoorde. Dat heb ik opgetekend en gefotografeerd in een dagboek per maand. Ook heb ik iedere maand één plant uitgeroepen tot de plant van de maand en deze thuis gedroogd. De reden van deze eer voor de planten is divers: omdat ze zo weelderig bloeien (fluitenkruid en kattenstaart), omdat ze de lente aankondigen (sneeuwkllokje en speenkruid) of gewoon omdat ze zo mooi zijn (gele lis en koninginnenkruid). De foto's getuigen daarvan. Daarnaast heb ik iedere maand een doorkijkje gefotografeerd. De bedoeling was dat dat steeds hetzelfde doorkijkje was, maar dat is niet helemaal gelukt.....

Het dagboek kent per maand een aantal onderdelen (naast de plant en het doorkijkje): Wat bloeit er? Wat heb ik gehoord? En wat valt er nog meer te vermelden...

4.1 April

Plant van de maand: paarse dovenetel

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Madelief, paardenbloem, fluitenkruid, speenkruid, hondsdraf, paarse en witte dovenetel, sleedoorn, vogelmuur, dotterbloem, pinksterbloem, raapzaad, vogelkers, wilg en hoornbloem.

Wat heb ik gehoord?

De fazant was duidelijk te horen, de tjiftjaf en de heggemus ook. Er zitten diverse koolmezen en ook het winterkoninkje laat zich gelden. In het naastgelegen weiland klinkt het geluid van grutto's, kieviten, en ganzen.

En wat valt er nog meer te vermelden...

De paden zijn gemaaid, wat de wandeling makkelijker maakt. Er zitten houtduiven in het struweel en er vliegt een groep ganzen over. Er zitten opvallend veel kleine vliegjes in de lucht.

Tot slot een prachtige hommelpop op de dovenetel.

4.2 Mei

Plant van de maand: fluitenkruid

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Pinksterbloem, madelief, fluitenkruid, raap- en koolzaad, boterbloem, silene, vlier, paarse en witte dovenetel, hondsdrif, meidoorn, zuring, kluwenhoornbloem, lisdodde, Gelderse roos, wilde roos, vuilboom, koekoeksbloem, vogelmelk, ooievaarsbek, vlier, zwarte els en de veldesdoorn.

Wat heb ik gehoord?

Ook in mei zijn de fazant en de tiftjaf duidelijk te horen. De tuinfluiters heeft zich er bij gevoegd. Er klinken grutto's, tureluurs en Kievieten in de verte en dichtbij, in de poelen, kwaken kikkers.

En wat valt er nog meer te vermelden...

De bloeiende meidoorn ruikt heerlijk, de bomen lopen uit en het riet komt op. Er zit een witte bultzam op een stronk en de pitrus groeit hard. Een kapot eendenei laat zien dat er kapers op de kust zijn. De eerste vlinders melden zich ook, evenals diverse insecten waaronder de roodkopvuurkever en de sprietmot.

4.3 Juni

Plant van de maand: gele lis

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Madelief, boterbloem, margriet, melkdistel, wikke, paardenbloem, wilde roos, zuring, vlier, gele lis, valeriaan, kale jonker, witte klaver, braam, grote kattenstaart, akkerdistel, bitterzoet, riet, haagwinde, ratelaar, poelruit, waterweegbree, zwanenbloem en grote wederik.

Wat heb ik gehoord?

Fazant, tiftjaf, tuinfluiter en winterkoninkje zijn weer van de partij. Ook is in de verte de scholekster te horen.

En wat valt er nog meer te vermelden...

Prachtige blauwe waterjuffers, een meerkoet met jongen, veel hommels, een enkele vlinder (koolwitje) en ik ben gestoken door een paardenvlieg. De grote hoeveelheid brandnetels laat zien dat De Snoek zeer voedselrijk is. En een haan met een vijftal kippen is achtergelaten op het terrein. Er heerst droogte, het water in de poel staat laag.

4.4 Juli

Plant van de maand: kattenstaart

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Witte klaver, haagwinde, riet, grote lisdodde, koninginnenkruid, egelskop, kattenstaart, grote wederik, speerdistel, madelief, brandnetel, braam, zuring, boterbloem, harig wilgenroosje, bitterzoet, pitrus, gewone berenblauw, en watermunt.

Wat heb ik gehoord?

De tijtjaf, tuinfluiter en de kleine karekiet zongen het hoogste lied. De Cetti's zanger is ook gesignaleerd op het terrein, maar ik heb hem zelf niet gehoord.

En wat valt er nog meer te vermelden...

Het gras is gemaaid en de lijsterbes zit al vol bessen. Een blauwe waterjuffer zweeft voorbij net als fladderende koolwitjes.

Er zijn diverse soorten zweefvliegen te zien, waaronder de stadsreus ofwel hoornaarzwefvlieg en op de berenklauw zitten veel kleine rode weekschildjes.

4.5 Augustus

Plant van de maand: koninginnenkruid

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Paardenbloem, madelief, paarse smeerwortel, paarse dovenetel, haagwinde, witte klaver, gewone bereklauw, watermunt, grote wederik, wolfspoot, waterweegbree, kattenstaart, braam, koninginnenkruid, harig wilgenroosje, bitterzoet, lisdodde, gewone hennipnetel, klein springzaad, pitrus, zomprus, boterbloem, akkerdistel, duizendknoop en egelskop.

Wat heb ik gehoord?

De vogels laten niets van zich horen tijdens de harde wind, ze zijn sowieso beduidend stiller na het broedseizoen. Bij het tweede bezoek deze maand waren er alleen de ekster en de fazant.

En wat valt er nog meer te vermelden...

Ook hier zitten rivierkreeften in de slootjes en hebben ze inmiddels natuurlijke vijanden, overall liggen scharen van opgegeten dieren.

Het heeft heel veel geregend, dus is het heel groen. In de verschillende struiken en bomen groeien bessen en noten. Het bont zandogje was op bezoek, net als het gaderde witje.

4.6 September

Plant van de maand: watermunt

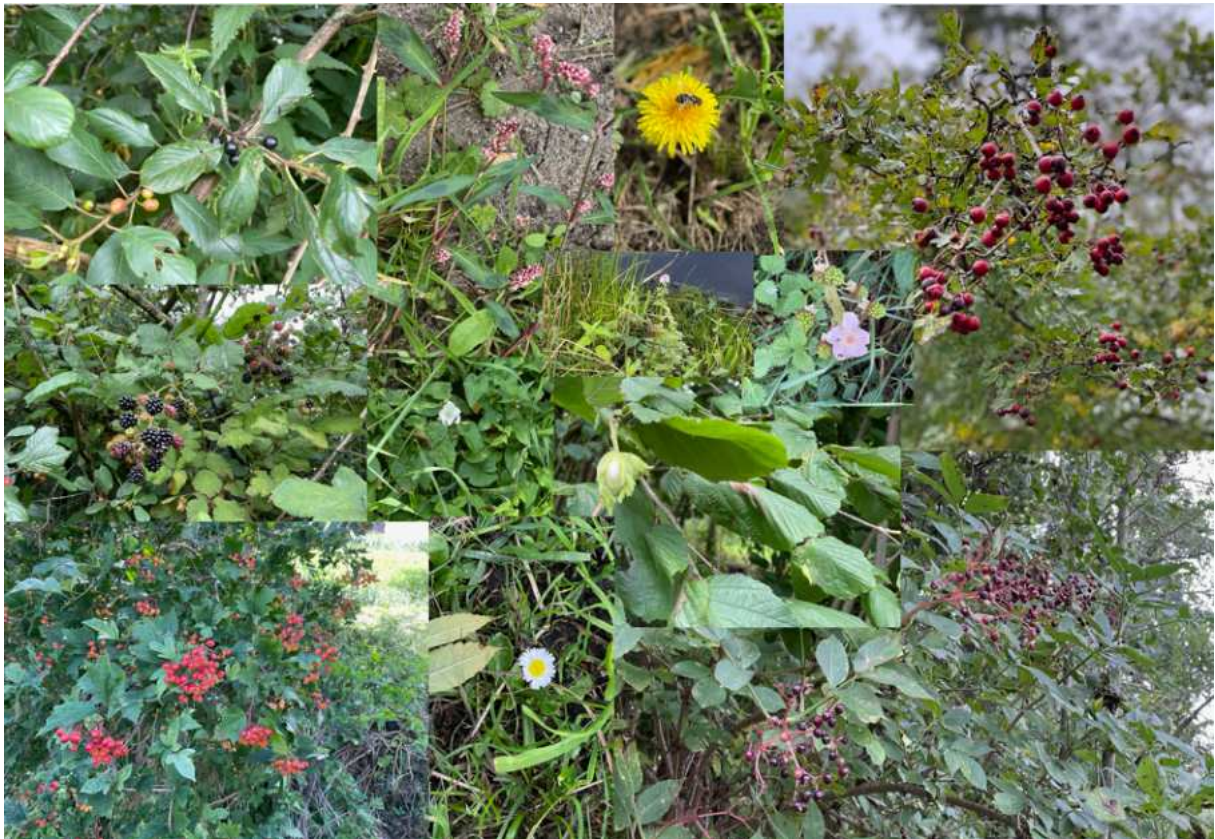
Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Haagwinde, paardenbloem, watermunt, perzikkruid, madelief, braam; het aantal bloeiende planten neemt nu snel af. Daarom zijn in de collage ook vruchten en noten te zien.

Wat heb ik gehoord?

Wederom niets gehoord, er is veel wind tijdens mijn bezoekjes.

En wat valt er nog meer te vermelden...

Er is weer gemaaid. De lijsterbes is nagenoeg leeg, de andere struiken zitten juist vol bessen en noten: hazelaar, meidoorn, vuilboom, vlier, Gelderse roos.

Voor het eerst op De Snoek gezien: de atalanta. Er zijn weinig insecten, want er staat weinig meer in bloei. Gelukkig is er altijd wel ergens een paardenbloem.

4.7 Oktober

Plant van de maand: madeliefje

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Er bloeit nog maar één plantje: de madelief. Tijdens al mijn bezoeken staat er altijd wel ergens eentje te stralen. Niet voor niets staat het bloemetje op nummer 1 bij de eindejaars plantenjacht. Daarom in oktober geen collage van bloeiende planten, maar een madeliefbedje.

Wat heb ik gehoord?

Er zijn gelukkig weer wat vogelgeluiden waar te nemen! Dit keer van het winterkoninkje, een kauw en het roodborstje.

En wat valt er nog meer te vermelden...

De eerste paddenstoelen schieten uit de grond en er zitten mooie bottels in de roos. Alle bessen zijn wel zo'n beetje opgegeten. De mossen groeien gestaag door nu het steeds vochtiger wordt.

4.8 November

Plant van de maand: harig hopkruid

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

De madelief bloeit nog steeds en er is weer een paardenbloem verschenen. Nieuw is het harig hopkruid. En een geweldige hoeveelheid paddenstoelen. Een vriendin die een paddenstoelencursus volgt, heeft wel 35 soorten gevonden op De Snoek. Zoveel heb ik er niet kunnen vaststellen, maar wel heel wat: weidechampignon, elfenbankje, vuurmelkzwam, aardster, bleke franjehoed, draadknotszwam, beurszwam, zwavelkop, eikenbladzwam, kaneelkleurige melkzwam, inktzwam en stobbenzwam.

Wat heb ik gehoord?

Vogels zijn er niet, of in ieder geval maken ze geen geluid.... Eenden zijn er overigens wel!

En wat valt er nog meer te vermelden...

Het is ongelooflijk nat na al die regenval. De poelen zitten meer dan vol.

4.9 December

Plant van de maand: slaapmos

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Er bloeit nu helemaal niets meer. Mossen zijn er wel in overvloed. De eerste tekenen van nieuwe voorjaarsbloei zijn al zichtbaar: het blad van het fluitenkruid, (nog niet bloeiende) katjes in de elzen en de hazelaars.

Wat heb ik gehoord?

Het winterkoninkje en duiven, in de verte meerkoeten, ganzen en smienten.

En wat valt er nog meer te vermelden...

Mollen zijn op zoek naar een partner. Ze voelen zich hier thuis: een teken dat er voldoende regenwormen in de grond zitten.

4.10 Januari

Plant van de maand: riet

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Het is nu echt winter: het vriest, er ligt ijs op de poelen en de paden zijn begaanbaar doordat ze zijn bevroren. Van enige bloei is geen sprake. Tegen de strakblauwe lucht is het uitgebloeide riet bijna goudkleurig.

Wat heb ik gehoord?

De stilte was overweldigend. Heel bijzonder om even helemaal niets te horen.

En wat valt er nog meer te vermelden...

Een dikke laag ijs dus!

4.11 Februari

Plant van de maand: sneeuwkllokje

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Het voorjaar is in aantocht! Er bloeien sneeuwkllokjes en de eerste paarse dovenetel. En de hazelaar is prachtig met zijn gele katjes en roze bloempjes.

Wat heb ik gehoord?

Overvliegende ganzen en een paar eenden. Verder is het stil.

En wat valt er nog meer te vermelden...

In het weiland naast De Snoek zit een krakeend, een slobbeend vliegt weg. Het is nog steeds erg nat, maar dat weerhoudt de mollen er niet van om door te blijven graven. Het slootje tussen de dijk en De Snoek is gebaggerd.

4.12 Maart

Plant van de maand: speenkruid

Doorkijkje van de maand

Wat bloeit er?

Het is voorjaar! Speenkruid, fluitenkruid, paarse dovenetel, koolzaad, ereprijs en zelfs de eerste pinksterbloem: ze zijn er allemaal weer. Een wilg en de sleedoorn staan in bloei en uiteraard zijn er weer de nodige madeliefjes en paardenbloemen.

Wat heb ik gehoord?

De grutto is weer in het land en de aanwezige tjiftjafs maken zoveel lawaai dat andere vogels nauwelijks te horen zijn. Het winterkoninkje weet er wel luid en duidelijk overheen te komen en ook de roep van de fazant is goed hoorbaar. Wilde eenden vliegen kwakend achter elkaar aan en de waterhoentjes maken veel kabaal bij het vechten.

En wat valt er nog meer te vermelden...

Deze maand hebben we voor de lessen gezocht naar sporen van gewervelden. Veren, haren, holen, het is er allemaal. En natuurlijk de nodige poep. Hier die van de egel bovenop die van de regenworm, de gans, de haas en een vogel.

5 Tot slot

De 1,5 jaar opleiding is voorbij gevlogen. Het had ook best langer mogen duren.....Nu ga ik zelfstandig verder en op onderzoek uit. Ik verheug mij op mijn lidmaatschap van de plantenwerkgroep waar ik vast nog heel veel ga bijleren!

